

manual pentru
clasele

O - IV

lector univ. dr. Dana Rotaru

**JOCURI
TEATRALE**

Lector univ. dr. Dana Rotaru

JOCURI TEATRALE

Manual pentru clasele 0-IV

UNATC Press

2016

Jocuri Teatrale. Manual pentru clasele 0-IV

Carte publicată în cadrul Proiectului

UNATC JUNIOR

Proiect pilot implementat de Master Pedagogie Teatrală UNATC,

Finanțat de MENCS, prin FDI 2016

Coordonatori: Lect. univ. dr. Bogdana DARIE

Drd. Romina Sehlanec

Master Andreea Jicman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROTARU, DANA

Jocuri teatrale : manual pentru clasele 0-IV / lect. univ. dr. Dana Rotaru. -

București : U.N.A.T.C. Press, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8757-04-9

792

Tipografie: PUBLICITARIA

CUVÂNT ÎNAINTE

Educația artistică – legătură între școală și comunitate

Auzim adeseori expresia „școala – furnizor de servicii educaționale”. De obicei, prima reacție este de respingere, ca un exemplu tipic de „limbă de lemn”. Ce pierdem însă atunci când ne limităm la a respinge?

În primul rând, pierdem privilegiul de a observa că principala eroare provine din ruptura implicită dintre școală și comunitate, dintre școală și familiile copiilor aflați în ciclul școlar, între școală și oamenii din comunitate, statistic majoritatea foști elevi ai aceleiași școli de cartier. Dar mai există oare aceste comunități sau ne iluzionăm?

În al doilea rând, ratăm prilejul de a pune adevărata întrebare. Cum poate redeveni școala un centru de referință al comunității, implicit al societății în întregul său?

Răspunsul pare simplu: prin redefinirea școlii ca centru cultural, având ca activitate centrală educația, dar hrănind întreaga comunitate printr-un complex de activități culturale. Dezvoltarea instituțională ar trebui să urmeze trei direcții: pedagogică, socială și artistică. Două din ariile curriculare ale actualei structuri ar trebui să se adreseze întregii comunități: *Om și societate*, respective *Arte*. Fenomenul cultural/artistic cu obiectiv educațional nu confiscă dimensiunea pedagogică, ci o transferă și către comunitate, înțelegând prin cultură și artă cele mai largi definiții posibile, inclusiv prin prismă antropologică și sociologică.

Tensiunea *școlarizare vs. de-școlarizare* este prezentă în dezbaterile publice actuală. Unii acuză școala, sistemul de învățământ în întregul său, de vetustețe și inadecvare. Între reforma școlii ca „furnizor de servicii educaționale” și home-schooling există însă spațiu pentru multe alte soluții.

Una dintre ele, reconstrucția participării comunitare la viața mediului comunitar.

Ce poate învăța școala de la cultură și artă? Mai întâi de toate, redescoperirea sărbătorii, a bucuriei și a plăcerii în spațiul privilegiat în care se pot întâlni învățarea și frumusețea, jocul și ficțiunea, lumile fictive și lumea reală. Școala este și locul în care învățăm construcția sensului prin experiențe simulate, ne imaginăm viitorul ca loc al lumilor posibile.

Aducerea teatrului în școală înseamnă și descoperirea *copilului-spectator* și a *copilului-creator*. Prea adeseori dimensiunea creativă este estompată de învățarea normativă, mai ales în dimensiune socială. Teatrul și dansul dezvoltă omul relațional, empatic, deschis spre relațiile cu ceilalți, spre dialog, abil și competent în rezolvarea unor probleme complexe de existență prin participare și strategii de grup. Educația contemporană trebuie să realizeze un echilibru între copilul-spectator și copilul-creator, în beneficiul adultului care va fi și al societății din care face parte.

UNATC Junior este o parte din acest efort, atelierele demonstrative sunt laboratoare în care testăm strategii didactice pentru aducerea teatrului în școală. Presiunea nu vine dinspre noi, ci dinspre școli, cuprinzând elevii și cadrele didactice. Este un fenomen viu și percepția unei necesități. Înainte de a observa dificultatea ar trebui să ne gândim la un lucru: *școala trebuie să fie o sărbătoare și o bucurie.*

Conf. univ. dr. Nicolae Mandea
Rector al UNATC „I.L.Caragiale” București

CUPRINS

ARGUMENT/11

I. LUCRUL ÎN ECHIPĂ/13

1. Grupurile sociale/23

a. Colectivitate. Grup. Clasă. Echipă/23

b. Structura grupului/25

c. Dezvoltare bio-psiho-socială în arealul 6-11 ani/31

2. Individualitate. EU SUNT – CINE SUNT EU?/35

3. Individualități în colectivitate. ARMONIZAREA GRUPULUI./37

4. Exerciții aplicate/38

a. Cine sunt eu?/38

Exercițiul *Prezentare verbală*/38

Exercițiul *Prezentare fizică*/39

Exercițiul *Poziții corporale*/40

Exercițiul *Locul meu frumos*/40

b. Eu și grupul/41

1. Grupări – regrupări: Exercițiul *Mișcare Browniană*, Exercițiul *Ce fac eu să facă toți*, Exercițiul *Câte doi/trei/șase*, Exercițiul *4,4,7*, Exercițiul *Încrederea (Pe cerc!, Prinde-mă!)*/41

2. Sarcina comună: Exercițiul *Tabloul*, Exercițiul *Ziarul*, Exercițiul *Cine conduce mișcarea?*/45

5. Metode de lucru aplicate/47

6. Evaluare/47

II. OBSERVAREA/48

1. Observația și dezvoltarea individuală/50
2. Capacitatea de a observa la vârsta școlarului mic/51
3. Exerciții pentru dezvoltarea observației/52
 - a. Studiul individual al observației/52
 - b. Exerciții colective:
 - Exercițiul *Oglinda 1*/53
 - Exercițiul *Oglinda 2*/53
 - Exercițiul *Cum arată partenerul?*/54
4. Metode de lucru aplicate/54
5. Evaluare/54

III. CONCENTRAREA ATENȚIEI/55

1. Despre atenție/55
2. Cercurile atenției (Stanislavski)/58
3. Punctul de concentrare (Viola Spolin)/59
4. Exerciții pentru dezvoltarea atenției/60
 - Exercițiul *Paharul cu apă*/60
 - Exercițiul *Ha-he-hi-ho-hu-hă-hî cu explozie de mișcare și vocală*/60
 - Exercițiile *Sticla, Sticla călătoare*/61
 - Exercițiul *Prinde mingea!*/62
5. Metode de lucru aplicate/63
6. Evaluare/63

IV. IMAGINAȚIA/64

1. Ce este imaginația?/64
2. Când ne folosim de imaginație și de ce?/65
3. Exerciții pentru dezvoltarea imaginației/66
 - Exercițiul *Ce-ar fi dacă ar fi?*/66
 - Exercițiul *Ce-ar putea fi 1?*/66
 - Exercițiul *Ce-ar putea fi 2?*/66
 - Exercițiul *Animalele*/67
 - Exercițiul *Mingea imaginară*/67
4. Metode de lucru aplicate/68
5. Evaluare/68

V. SIMȚURILE/69

1. Considerente psihologice/69
 - a. Senzațiile/69
 - b. Percepția/71
 - c. Reprezentările sau Cum văd eu lumea/71
2. INTUIȚIA – o constantă esențială a procesului de creație/73
3. Exerciții pentru dezvoltarea simțurilor/76
 - Exercițiul *Ascultă tot!*/77
 - Exercițiul *Fructul*/77
 - Exercițiul *Atinge obiectul și descrie-l!*/78
 - Exercițiul *Găsește-ți partenerul/-ii*/78
4. Metode de lucru aplicate/79

5. Evaluare/79

VI. SPONTANEITATEA/80

1. De ce este necesar să ne descoperim spontaneitatea?/81

2. Spontaneitatea la vârsta școlarului mic/81

3. Exerciții pentru declanșarea spontaneității/82

Exercițiul *Improvizație pe o temă dată* sau *Prima și ultima replică*/82

Exercițiul *Poveste pe cerc*/83

Exercițiul *Dialog pe alfabet*/83

4. Metode de lucru aplicate/84

5. Evaluare/84

VII. MEMORIA/85

1. De ce este necesar să ne dezvoltăm memoria?/85

2. Memoria școlarului mic/85

3. Exerciții pentru dezvoltarea memoriei/86

Exercițiul *Memorie pe cerc*/86

4. Metode de lucru aplicate/87

5. Evaluare/87

VIII. SENTIMENTUL. EMOȚIA/88

1. Ce este sentimentul? Ce este emoția? Cum lucrăm cu acestea?/88

2. Viața afectivă a școlarului mic/90

3. Exerciții aplicate/92

Exercițiul *Cea mai frumoasă întâmplare*/92

Exercițiul *Cel mai penibil moment*/93

Exercițiul *Locul meu frumos 2*/94

4. Metode de lucru aplicate/94

5. Evaluare/94

IX. CONFLICTUL/95

1. La baza oricărei scene este un conflict/95

2. Rezolvarea problemelor într-o scenă/96

3. Capacitatea de a susține și rezolva un conflict la vârsta școlarului mic/98

4. Exerciții aplicate pentru gestionarea conflictului/98

Exercițiul *Vreau – Nu vreau*/98

5. Metode de lucru aplicate/99

6. Evaluare/99

X. LIBERTATEA DE EXPRIMARE ÎN PUBLIC/100

1. Storytelling/101

2. Discurs/102

3. Monolog/103

4. Scenă în doi/104

5. Crearea unui spectacol/106

6. Metode de lucru aplicate/106

7. Evaluare/107

XI. SCOPURI GENERALE urmărite în cursurile de arta actorului la clasele 0 – IV/108

XII. CONȚINUTURI pentru clasele 0 – IV/109

BIBLIOGRAFIE (selectivă)/113

ADDENDA

Educația teatrală pentru învățământul primar - Fundamente psihopedagogice (conf.univ.dr. Camelia Popa, cercetător Bogdan Ionescu)/117

BIBLIOGRAFIE ADDENDA/141

ARGUMENT

Actoria este, fără îndoială, unul dintre mijloacele cele mai plăcute de a te dezvolta ca ființă socială și sociabilă, deoarece se bazează pe joc. Cu toții știm că cele mai mari progrese le înregistrează copiii care acționează cu plăcere în orice tip de activitate întreprinsă. Comunicarea lejeră și stabilirea de raporturi corecte și armonioase între semeni sunt esențiale. De aceea, propunerea noastră de educație prin teatru – manualul de actorie - vizează și acoperă aceste necesități. Într-o lume în continuă schimbare – tehnologică, economică – dinamica socială este foarte importantă. Alegerea relațiilor și a grupurilor sociale potrivite pentru copiii noștri - viitorii adulți - se poate îndruma și educa încă din copilărie. Descoperirea a „ceea ce vreau să fac/fiu când voi fi mare” va fi mai ușor de realizat dacă copilul va avea posibilitatea să se cunoască, să se exprime, să experimenteze situații sau profesii, așa cum se întâmplă prin jocul complex al actoriei.

Jocuri Teatrale. Manual de actorie pentru clasele 0 - IV are ca finalitate educarea și dezvoltarea atenției, a spiritului de observație, a lucrului în echipă, a gândirii creatoare, a imaginației active, a limbii și vocabularului, a fizicalizării, precum și formarea și educarea ritmului, a vocii (pentru cântat și vorbit), a vorbirii (comunicării) în public, pe paliere de vârstă și interese/competențe.

Cursurile de actorie propuse în acest manual îmbina armonios mai multe arte și competențe, astfel: mișcare (sport și dans), vorbire (dicție, limbă și literatură), cântat (impostafie și muzică), imagine (desen, pictură, manufactură). Prin intermediul jocurilor și al exercițiilor propuse în cadrul

cursurilor de actorie, urmărim să insuflăm copiilor respect și plăcere pentru (propria) muncă. Munca în cadrul cursului/atelierului de actorie înseamnă jocurile create împreună, decorurile și măștile construite împreună, spectacolele realizate împreună, cântecele și dansurile repetate și create împreună. Munca în echipă, formarea și dezvoltarea personalității fiecărui membru al echipei în cadrul cursurilor/atelierelor de actorie sunt esențiale pentru programul și propunerea noastră educațională.

Manualul de actorie pentru clasele 0 - IV este rezultatul muncii de două decenii în comunitățile de copii și tineri, unde am avut, pe rând, următoarele competențe: învățătoare, actriță, preparator universitar - specializarea Actorie și Vorbire, asistent universitar, lector universitar - specializarea Arta Actorului, doctor în Teatru, trainer de Actorie și Vorbire.

Această lucrare este dedicată tuturor acelor care vor să fie parte activă a procesului de educație prin teatru (profesori, învățători, educatori, traineri), *Jocuri teatrale. Manual de actorie pentru clasele 0 - IV* adresându-se în mod special acestora. Educația prin teatru este o activitate 100% practică, iar manualul de față este un instrument folositor conducătorilor de atelier al artei actorului; el dezvoltă atât principiile filozofice, sociologice și psihologice, cât și cele teoretice, pedagogice, metodologice cuprinse în structura sa.

La sfârșitul zilei, reușita unei clase de arta actorului (sau a oricărei clase) ține foarte mult de harul cu care profesorul (profesionalizat) coordonează activitatea de învățare (experimentarea) și de armonia care se creează între membrii acesteia (elevii/participanții la atelierul de arta actorului).

LUCRUL ÎN ECHIPĂ

Teatrul există dintotdeauna. Originea lui este plasată în timpuri imemorabile și, până în prezent, el își urmează traiectoria, fiindând prin(tre) oameni, atingând mulțimile. Teatrul este o artă socială, el s-a dezvoltat odată cu societatea. De la societatea descrisă de Platon în Republica și până în prezentul civilizației umane, teatrul a fost și este parte din viața semenilor săi, contribuția sa la dezvoltarea societății și civilizației rezidă în însuși faptul că teatrul ființează și azi.

Teatrul presupune o comuniune de interese și nevoi, puse în practică în echipă. Lucrul în echipă stă la baza oricărei activități în teatru, este definitoriu pentru buna funcționare a acestuia și *doar* acest tip de lucru/muncă îi asigură existența, continuitatea.

Fie că vorbim de instituție, fie că vorbim de școală sau de grupările și trupele de amatori, lucrul în echipă este acela care face ca roțile să învârtă acest angrenaj complex numit generic TEATRU și format din membrii acestuia: oameni specializați/în curs de specializare în acest domeniu. Așadar, ne referim la un grup de oameni, organizați într-o colectivitate consolidată în timp și care, prin acțiuni specifice, dezvoltă, transformă, modifică nevoile unei societăți oferind produse artistice din sfera artei teatrului. Teatrul a fost și este locul în care au circulat și circulă mereu ideile filosofice, sociologice, politice ale vremii, înșurubate în formă spectaculară. *Cheia succesului* în teatru este lucrul în echipă. Promovat, implementat și dezvoltat în mai toate mediile socio-profesionale, lucrul în echipă este cea mai socială modalitate de a funcționa eficient în cadrul macro-grupurilor umane, socio-profesionale.

